

HAGYOMÁNY

Balaton a térképeken

Először 1339-ben tűnik fel a Balaton térképen, igaz, hogy csak egy apró sötét foltként. A térkép szerzője Angelo Dolorito olasz származású, a Baleárok szigetein levő mallorcai királyságban élő térképész-csillagász volt, akinek két, a földközi-tengeri hajózást segítő térképe maradt ránk. 1406-ban egy másik olasz térképészitőnél Európa abroszán *Balato Lac* hosszúkás tóként tűnik fel, amit egy 1507. évi német térkép is átvesz.

Lázár deák, Bakócz Tamás esztergomi érsek titkára a XVI. század elején mérte fel az országot. Szép kivitelű térképén a Balaton – a valóságos helyzetüknek megfelelően ábrázolt települések gyűrűjében – S-alakban megtörve, a valóságosnál kétszeres szélesebb vízfelülettel jelenik meg. Ennek az az oka, hogy amikor korai halála után bécsi kollégái az ő felmérési térképszelvényeit egy térképpé illesztették össze, pontatlanul jártak el, az északi lapok a délihez képest nyugatra eltolódtak, ezért keletkezett a Balaton rajzában az erős S-alakú törés. A vízfelület kétszeres szélességét az is magyarázza, hogy a rajz nem a tó partvonalát, hanem Lázár deák – a korabeli vízrajz, úthálózat, települések és a térképezésre különösen alkalmas, nagy területre jó áttekintést nyújtó magaslati pontok alapján valószínűsíthető – útvonalát ábrázolja.

Lázár deák munkáját Wolfgang Lazius bécsi professor és udvari térképész dolgozta át. Ő a Lázár deák munkáján szigetként ábrázolt Tihanyi-félszigetet a déli parthoz csatlakoztatja. Ez persze nem volt így, de a törökök által veszélyeztetett területre nem szíves mentek ki a felmérők, így még hosszú ideig találkozunk ezzel a hibával, még a következő évszázad nagy világatlászaiban is, pld. Mercator, a Blaeu testvérek és Witt atlaszaiban. A Tihanyi-félsziget csak a török kiűzése után Mikoviny Sámuel térképében kerül a helyére.

Utána egyre jobbak lesznek a térképek, egyre inkább hasonlítanak a mai Balaton-ábrázolásokra. Szükség is volt erre, hiszen a XIX. század fejlődése egyre nagyobb mértékben igényelte a pontos térképeket. Később az idegenforgalom lendítette fel ennek a szép tájnak a látogatottságát.

Róbert Péter

A Balaton rajza Lazius térképén (1556)